

Naturresevat för Igelbäckens tillrinningsområde på Järvaältet

Skrivelse av Viviann Gunnarsson (mp)

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Skrivelsen av Viviann Gunnarsson (mp) anses besvarad med vad
föredragande borgarråd anför i promemorian.

Föredragande borgarrådet Kersti Py Börjeson anför följande.

Ärendet

Viviann Gunnarsson (mp) föreslår i en skrivelse att kommunstyrelsen tillsammans med berörda instanser genast vidtar åtgärder så att Igelbäckens dalgång (tillrinningsområde) blir naturresevat. I skrivelsen föreslås också att ett vattenvårdsförbund bildas tillsammans med berörda kommuner.

Remisser

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsbyggnadsnämnden och stadsledningskontoret.

Stadsbyggnadsnämnden instämmer i att Igelbäckens kulturhistoria och fauna behöver få ett långsiktigt skydd. Nämnden menar vidare att det finns ett behov av att skydda Järvaältets rekreatiöns-, natur- och kulturvärden. Nämnden är av uppfattningen att det är fullt möjligt att både bevara och stärka ältets olika värden, t.ex. genom ett kultur- eller naturresevat, och samtidigt utveckla området till en länk mellan bebyggelsen på Norra och Södra Järva.

Vad gäller skrivelsens del om att bilda ett vattenvårdsförbund är det en åtgärd som kräver en relativt omfattande procedur. Stadsbyggnadskontoret bedömer att Länsstyrelsens samarbetsgrupp för Igelbäcken är tillräcklig för att samordna insatserna för Igelbäckens vattenkvalitet och -kvantitet.

Stadsledningskontoret anser i sitt remissvar att Järva friområde utgör ett värdefullt rekreatiönsområde och en sammanbindande grön länk mellan stora högexploaterade bostadsområden såsom Akalla, Husby och Rinkeby. Området utgör också ett värdefullt rekreatiönskomplement som ökar attraktiviteten i de nämnda områdena samt även för de stora expansionsplaner som pågår i Kista. Kontoret anser därför liksom stadsbyggnadsnämnden att Järva friområde bör skyddas långsiktigt och därför instiftas som naturresevat.

Vad gäller det föreslagna vattenvårdsförbundet delar kontoret stadsbyggnadsnämndens uppfattning att den samarbetsgrupp som Länsstyrelsen bildade 1999 för området fyller den efterfrågade funktionen, att vårda områdets vattenresurs både avseende kvalitet och kvantitet.

Mina synpunkter

Skrivelsen behandlar ett mycket angeläget ämne. Majoritetspartierna välkomnar ett naturreservat som med en vacker miljö, vildmark och historiska spår i kombination med god service, idrott och kultur gör det attraktivt att leva och arbeta i området. Att bibehålla och förstärka grönområdet till gagn för boende, institutioner och näringsliv såväl som för egenvärdet och som en del av en stor sammanhängande regional grönkil är ett steg i rätt riktning för att göra Stockholm till en ekologiskt hållbar storstad. Majoritetspartierna har därför i en skrivelse givit stadsbyggnadskontoret i uppdrag att i denna anda fortsätta arbetet med instiftande av naturreservat i Järva friområde. Vår inriktning är att reservatsbildningen ska vara genomförd under mandatperioden.

Vad gäller förslaget om att bilda ett vattenvårdsförbund tillsammans med berörda kommuner delar jag remissinstansernas uppfattning att Länsstyrelsens samarbetsgrupp för Igelbäcken är tillräcklig för att samordna insatserna för Igelbäckens vattenkvalitet och -kvantitet. Detta under förutsättning att naturreservatet bildas inom mandatperioden.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

Skrivelsen av Viviann Gunnarsson (mp) anses besvarad med vad föredragande borgarråd anför i promemorian.

Stockholm den 17 september 2003

KERSTI PY BÖRJESON

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. i huvudsak bifalla föredragande borgarråds förslag
2. därutöver anförä.

Naturreservat och grönområdet utgör eftertraktade gröna oaser i en storstad och bidrar också till Stockholms unika karaktär. Det är givetvis viktigt att medborgarna i Stockholm har tillgång till grönområden för rekreation och friluftsliv. När det gäller Igelbäckens kulturhistoria och fauna är det också rimligt att staden erbjuder ett skydd, samtidigt som ansvar måste tas för Stockholms utveckling och framtid som modern storstad.

I arbetet med att instifta ett naturreservat i Järva friområde finns anledning att poängtera ett antal viktiga aspekter. Att instifta ett naturreservat innebär inte i sig självt att området får ett naturskydd, utan ger i princip endast skydd mot att marken tas i anspråk för exploatering och bebyggelse. Det framtida arbetet måste därför inriktas såväl mot naturskydd som förståelse för att planering av nya grönområden måste ta hänsyn till framtida tillväxt i huvudstaden. Ett naturreservat läser markanvändningen på obegränsad tid och därför måste varje nytt naturreservat noga vägas mot andra intressen.

När det gäller att skydda Järvafältets rekreations-, natur- och kulturvärden måste övervägningen ske med stor förståelse för de speciella omständigheter som råder. Det vore oerhört olyckligt om ett nytt naturreservat innebar att integrationen mellan Rinkeby-Tensta och Kista uteblev eller försämrades. För Stockholms framtid och möjligheter till långsiktig tillväxt måste också planeringen ske på ett sätt som inte på något sätt hotar planeringen för Förbifart Stockholm.

ÄRENDET

Viviann Gunnarsson (mp) föreslår i en skrivelse att kommunstyrelsen tillsammans med berörda instanser genast vidtar åtgärder så att Igelbäckens dalgång (tillrinningsområde) blir naturreservat. I skrivelsen föreslås också att ett vattenvårdsförbund bildas tillsammans med berörda kommuner.

Ärendet har åter i februari 2003 aktualiserats i och med att majoritetspartierna i en skrivelse givit stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att fortsätta arbetet med instiftande av naturreservat i Järva friområde. Nämnden har under våren tagit fram ett inriktningsprogram för Järva friområde där man föreslår instiftande av naturreservat. Detta har remitterats för synpunkter till samtliga berörda.

Skrivelsen finns som *bilaga 2*, övrigt material finns att ta del av i akten på KF/KS kansli.

REMISSER

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsbyggnadsnämnden och stadsledningskontoret.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sammanträde den 18 januari 2001 att i huvudsak godkänna kontorets förslag, samt att därutöver anföra följande.

Igelbäckens kulturhistoria och fauna behöver få ett långsiktigt skydd. Det finns också ett behov av att skydda Järvafältets rekreations-, natur- och kulturvärden. Vår uppfattning är att det är fullt möjligt att både bevara och stärka fältets olika värden, t.ex. genom ett kultur- eller naturreservat, och samtidigt utveckla området till en länk mellan bebyggelsen på Norra och Södra Järva.

Denna fråga ingår som en viktig del i arbetet med utvecklingen av Kista och övriga Järva och behandlas därmed inom ramen för detta arbete. Vi vill betona vikten av att vi hittar en genomtänkt helhetslösning, innan vi tar ställning till varje delfråga för sig.

Reservation anfördes av vice ordförande *Dag Larsson, Carin Jabn, Conny Nilsson* och *Lars Ulander* (alla s), som hänvisade till Larssons yrkande, *bilaga 1*.

Reservation anfördes av *Ewa Törngren* (v), som hänvisade till sitt yrkande, *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av *Cecilia Obermüller* (mp), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande från 20 juni 2000 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret instämmer i beskrivningen av värdet av Igelbäckens kulturhistoria och fauna. Kontoret anser också att Järvafältets rekreations-, natur- och kulturvärden behöver skyddas.

Det är också fullt möjligt att både bevara och stärka Järvafältets olika värden, t.ex. genom ett kultur- eller naturreservat, och samtidigt utveckla området till den länk som behövs mellan bebyggelsen på Norra respektive Södra Järva. Om utveckling av rekreationsvärdena anges som ett av reservatets syften ska det också avspeglas i föreskrifterna. Många åtgärder som behövs för att utveckla områdets natur- och kulturvärden skulle också höja områdets attraktivitet för rekreation, t.ex. slåtter, bete, anläggning av dammar och utglesning av vissa skogspartier. Det är

dock viktigt att området utformas så att kostnaderna för skötseln blir rimliga. Idag har stadsdelsnämnderna mycket små resurser för skötseln av Järvafältet.

Igelbäcken och dess närområde utgör Järvafältets pulsåder och fungerar som livsmiljö och spridningskorridor för ett stort antal växter och djur. Endast en liten del av Igelbäckens vatten kommer istället från marken det 1 458 hektar stora tillrinningsområdet. Bäckens värden är helt beroende av vad som händer inom hela detta område. Bebyggelse, vägar, anläggningar, djurhållning, gödsling, bekämpningsmedel – allt påverkar bäckens vattenkvalitet och – kvantitet. I översiktsplan 99 pekas också hela Igelbäckens tillrinningsområde ut som ekologiskt särskilt känsligt område enligt 3 kap. 3 § miljöbalken. Det innebär att området ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

Syfte och avgränsning av ett ev. reservat

Syftet med ett naturreservat vid Igelbäcken bör också inbegripa Järvafältets betydelse som rekreationsområde och biologisk spridningszon. Järvafältet har redan idag mycket stor betydelse för såväl Järvabornas som övriga stockholmares rekreation. Det finns dessutom en stor potential för att ytterligare förbättra rekreationvärdena genomt.ex. förbättrad skötsel, anläggning av ytterligare attraktiva målpunkter, m.m. Fältet fyller också en mycket viktig funktion som spridningsväg till bl.a. nationalstadsparken. Nationalstadsparkens unika naturvärden är därför beroende av utformningen och skötseln av Järvafältet.

Första steget i framtagnet av ett förslag till kultur- eller naturreservat är att lägga fast syftet med reservatet. Sedan tas den avgränsning och de föreskrifter fram som krävs för att tillgodose syftet. Ett förslag till exakt avgränsning av reservatet kan därför tas fram först i samband med ett förslag till syfte. Här måste också avvägningar göras för att tillgodose andra intressen.

Vattenvårdsförbund

Bildande av ett vattenvårdsförbund kräver en relativt omfattande procedur. Länsstyrelsen bildade våren 1999 en samarbetsgrupp för Igelbäcken där samtliga berörda kommuner ingår. Gruppen har bl.a. samordnat en biotopkartering av bäcken som kommer att ske sommaren 2000. För Ballstaån finns sedan länge en liknande grupp. Stadsbyggnadskontoret bedömer att den typen av samarbetsgrupper är tillräckliga för att samordna insatserna för Igelbäckens vattenkvalitet och -kvantitet.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 8 juli 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Järva friområde utgör ett värdefullt rekreationsområde och en sammanbindande grön länk mellan stora högexploaterade bostadsområden såsom Akalla, Husby och Rinkeby. Området utgör också en värdefullt rekreationskomplement som ökar attraktiviteten i de nämnda områdena samt även för de stora expansionsplaner pågår i Kista. Kontoret anser därför liksom stadsbyggnadsnämnden att Järva friområde bör skyddas långsiktigt och därför instiftas som naturreservat. Stadsbyggnadsprojekt av bostäder i Södra Husby har skrinlagts under våren tack vare det föreslagna naturreservatet. Dessa omfattar dock endast knappt 20 bostäder. Istället diskuteras möjligheterna att bygga förskolor i gränsen till naturreservatet. Sammantaget bedöms därför planerna inte medföra några stora hinder för stadens bostadsbyggnadsplaner utan kan istället medföra ökad kvalitet i områdets barnomsorg.

Den högre ambitionsnivån för området som skötselplanerna för naturreservatet föreslår, kommer dock medföra ökade kostnader för berörda kringliggande kommuner och stadens berörda stadsdelsnämnder. För stadens del beräknas merkostnaderna grovt uppgå till ca 1 mnkr per år om externa entreprenörer anlitas. Det finns dock förslag på andra lösningar som skulle kunna minska driftskostnaden till ca 100-200 tkr. En sådan lösning skulle dock medföra vissa investeringar. Vid beslut om den högre ambitionsnivån för området är det nödvändigt att noggrant beakta stadens möjlighet att finansiera den markant ökade kostnaden.

Stadsledningskontorets uppfattning är att beslut om den högre ambitionsnivån ej bör tas utan att den är finansierad.

I skrivelsen föreslås också att ett vattenvårdsförbund skall bildas. Stadsledningskontoret delar här Stadsbyggnadsnämndens uppfattning att den samarbetsgrupp som Länsstyrelsen bildade 1999 för området fyller den efterfrågade funktionen, att vårda områdets vattenresurs både avseende kvalitet och kvantitet. Särskilt som det inte är mer än fyra kommuner inblandade bör denna samarbetsform vara tillfyllest. Att bilda ett vattenvårdsförbund kräver en stor formell process med styrelse, stadgar m.m. och används mera kring större vattenområden såsom exempelvis Mälaren.

EU:s nya ramdirektiv för vatten ställer också krav på alla ingående länders vattenkvalité. Den utredning som presenterats i Sverige för hur man ska tillgodose dessa krav föreslår också att nya samverkansorgan skall bildas kring viktiga vattenreserver.

Sammantaget anser således stadsledningskontoret att det inte finns något behov att bilda ett vattenvårdsförbund kring Igelbäcken. Förbundets syfte kommer att tillgodoses via andra samarbetsformer mellan de kringliggande kommunerna.

RESERVATIONER M M

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av vice ordförande Dag Larsson, Carin Jahn, Conny Nilsson och Lars Ulander (alla s), som hänvisade till Larssons yrkande att stadsbyggnadsnämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Reservation anfördes av Ewa Törngren (v) som hänvisade till sitt yrkande att stadsbyggnadsnämnden som svar på remissen överlämnar och i huvudsak återoppar kontorets tjänsteutlåtande och därutöver anför följande.

Poängen med ett naturreservat i Igelbäckens dalgång skulle helt förfelas om E 18 skulle byggas ut enligt alternativ ytläge. För att göra rättvisa åt idén med naturreservat måste tunnelalternativet väljas. Vidare måste planerna på yttre Tvärleden skrinläggas. Annars skapas en barriär i en viktig grönkil. Ett sådant skrinläggande är även motiverat för att uppnå miljömålet om 15 % biltrafikminskning till år 2010. Nuvarande Akallälänken bör förses med en ekodukt för att underlätta funktionen som spridningskorridor.

Särskilt uttalande gjordes av Cecilia Obermüller (mp) enligt följande.

Beslutet att lagligen skydda Igelbäckens tillrinningsområde är sedan länge taget i staden och dess olika nämnder. Nu då kommunen har möjligheten att inrätta ett kommunalt naturreservat bör detta arbete påbörjas omedelbart. Dess omfattning bör vara Igelbäckens tillrinningsområde inklusive Hästa klack i enlighet med det av Länsstyrelsen tidigare framlagda förslaget.

Alla planer på "Förbifart Stockholm" eller Yttre tvärleden, dito Västerleden måste stoppas. Det är inte lämpligt att dra en motorled genom ett blivande naturreservat som dessutom är en mycket viktig del av den gröna kil som sträcker sig in mot Nationalstadsparken.

Stockholm 2000-04-12

Skrivelse ang naturreservat för Igelbäckens tillrinningsområde på Järvafältet

Planerna på ett naturreservat för Igelbäckens dalgång har pågått under mycket lång tid. I bäcken finns flera skyddsvärda fiskarter. Igelbäcken var en gång i tiden farled men bl a på grund av byggnation har tillrinningsområdet minskat och därmed också vattenmängden. För att ge ett fullgott skydd för Igelbäcken, kan därför inte endast vattnet och strandbanken avsättas till naturreservat. Skyddet måste, för att rädda Igelbäckens naturvärden, gälla HELA tillrinningsområdet som omfattar minst Igelbäckens dalgång. De byggplaner som nämnts på senare tid står i direkt motsats till övriga kommuners positiva hållning till ett skydd för Igelbäckens dalgång. De står också i direkt motsats till de positiva remissvar som stadens egna remissinstanser ger. Den instans som står emot detta väl förberedda naturreservat är stadsbyggnadsborgarrådet i Stockholm. Det är inte rimligt att en enda politiker ska kunna sätta käppar i hjulet för något som alla tidigare varit överens om. Miljöpartiet har tyvärr därför varit tvunget att hos länsstyrelsen ansöka om bildandet av ett interimistiskt naturreservat. Det vore bättre och mer ekonomiskt om man kunde slippa införa ett tillfälligt reservat och i stället nu omsätta planerna på ett riktigt naturreservat för Igelbäckens dalgång i verkligheten.

Kommunstyrelsen bör därför tillsammans med berörda instanser genast vidta åtgärder så att Igelbäckens dalgång (tillrinningsområde) blir naturreservat. Ett vattenvårdsförbund bör också bildas tillsammans med berörda kommuner.

Viviann Gunnarsson

Viviann Gunnarsson (mp)